

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

66. An in casu extrema necessitatis, si Minister idoneus non adsit. possit
laicus se ipsum communicare? Et in articulo mortis, & in dicto casu, an
possit laicus aliis Viaticum ministrare? Et notatur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Refol. 56. Sed. & in tom. 1. tr. 2. Ref. 5. Ex his, in principio, & in tr. 3. Refol. 148. § 1. ad medium, & a vers. Resp. deo.

ab Hæreticorum iniuriis eriperet. Et quamvis eam solum sumpserit, vt seipsam communicaret, dici de illa posset, quod de S. Apollonia ait Mag. Soto *lib. 5. de iustit. quæst. 1. art. 5. ad finem*: Quod cum esset foemina, acuminisque aded iuris inscia, per inuincibilem ignorantiam sit excusanda.] Huc vsque Serra, valide suam sententiam confirmans; quam etiam nominatim contra me firmavit Eminentissimus Dominus meus de Lugo *alibi à me adductus*.

6. Sed, his non obstantibus, sententiam affirmatiuam, cui adhæsi, nõ dubito esse ad minus probabilem, quam nouissimè tuetur sapientissimus Lessius *in 3. part. quæst. 82. art. 3. num. 8. Mercetus de Sacramentis, quæst. 82. art. 3. n. 3. Præpositus in 3. part. quæst. 82. art. 3. dub. 1. n. 12.* quibus adde Caltrum Palaum *tom. 4. tract. 21. disp. unica, punct. 17. n. 8.* qui illam satis probat, quia nec iure diuino laicis interdicta est Eucharistia ministratio, nec iure Ecclesiastico in necessitate extrema. Nam textus in cap. *Peruenit*, loquitur extra casum necessitatis: expressè enim dicit, *Horrendum, & detestabile facinus esse, absque ulla necessitate per laicos, vel feminas deferri agris Eucharistiam*. Ergo, stante necessitate, maximè extrema, nullum erit facinus. Quod non leuiter confirmat Eusebius *lib. 6. Historiar. cap. 36.* asserens, olim viros sanctos misisse Viaticum per laicos necessitate urgente. Neque obstat, solis Diaconis inueniri concessum, urgente necessitate. Nam inde non inferitur, laicis denegatum esse; sed solum inferitur non esse illis expressè concessum; benè tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiuè, spectata Ecclesiæ pietate. Neque item obstat, quod præsentis tempore non videamus vquam à laicis Eucharistiam ministrari, id enim prouenire potest ex eo, quod casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

Sup. hoc in Ref. & §. not. præterita.

7. Adde in prædicto casu, non solum alteri, sed sibi ipse ministrare Eucharistiam posse. Nam, licet consuetudine Ecclesiæ statutum sit, teste Trident. *sess. 13. cap. 8. vt laici à Sacerdotibus Communionem accipiant*, itemque ne extra Missæ Sacrificium aliquis sibi ipse Eucharistiam ministret; lex hæc cessare præsumitur in casu extremæ necessitatis, ne tanto bono, & fortè sibi necessario moriturus priuetur. In cuius testimonium adduci solet factum illud Mariæ Reginæ Scotiæ, quæ proxima martyrio sacram Eucharistiam, quam apud se retinebat, sumpserit. Quod si dicas, id fecisse, vel ex dispensatione speciali Pontificis; vnde constat sic à Pontifice specialiter dispensatum?

8. Itaque nostra sententia in Schola Patrum Societatis Iesu est communior: nam illam tenent Suarez, Layman, Filiucius, Reginaldus, Præpositus, Palaus, Granadus, Valentia, Coninch, quibus adde nouissimè Escobar *in Theolog. moral. tract. 7. exam. 6. cap. 4. n. 62.* & me citato Quintanaduënas *in Theol. moral. tom. 1. tract. 4. sing. 8. n. 3.* omnes ex Societate; & me etiam citato, Leander *de Sacrament. tom. 1. tract. 7. disp. 4. quæst. 13.* & me citato, Magister Lezzana *in Summa 99. Regul. tom. 3. verb. Eucharistia, n. 15.* Vide modò, quàm immeritò dixerit Sotus, nostram sententiam esse intolerabilem. Est enim satis probabilis, ne dicam, probabilior, quàm contraria. Obseruandum est etiam cum Lessio, *vbi supra, n. 16.* quòd laicus existens in peccato mortali, si deferat ad infirmum in articulo mortis, vt diximus *suprà*, Eucharistiam, non peccat mortaliter, quia non est minister consecratus ad hoc.

Sup. hoc infra in Ref. 67. §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 56. et vlt. & in o. m. 1. tr. 2. Ref. 5. cursum in prin-

9. Nota etiam, quòd stando in contraria sententia, affirmatiuam tamen admittit in vno casu doctissimus Pater Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 2.*

n. 26. sic enim asserit: [Vnum duntaxat excipio casum, in quo existimo licitè posse moribundum à manibus laici communicare. Si, nimirum, moribundus conficius peccati mortalis, non habens copiam Confessarij, haberet copiam Eucharistiæ, licitè posset tunc illam per manus laici sumere. Quia cum hoc Sacramentum, iuxta probabilem sententiam, interdum faciat de attrito contritum, conferendo primam gratiam; posset tunc moribundus cum sola contritione tantum putata hoc Sacramentum sumere, iustificari; siue quo in tali casu decederet ex hac vita cum peccato æternum damnandus. In hoc igitur casu omnino cetero locum habere episcopatum, quæ Authore Aristotele 5. *Eth. 10. est correctio, hæc emendatio legis, iuxta legislatoris mentem, qui in talem casum præuidisset, illum in sua lege non comprehensisset. Etenim tandiu seruanda est lex, quoad diu seruari potest absque iniustitia: vbi autem oblique iniustitia seruari non potest, mens legislatoris non est, vt ea seruetur, sed potius per episcopatum corrigenda erit. Atqui iniquum foret in tali casu legem seruari, non communicandum per manus laici infirmum in tali periculo constitutum, cum esset, illum probabili periculo æternæ mortis exponere. Confirmatur: nam in eo euenit, respectu cuius infirmi, Eucharistia non esset tantum modicum velle, sed etiam saltem probabiliter necessarium ad salutem ergo, sicut nulla lex humana priuare potest hominem in extremo vitæ, mediò ad salutem necessitate, ita nec in tali casu poterit lex humana priuare moribundum Communionem per manus laici.*

10. Nec refert priuò, quòd non sit certum, in tali casu Eucharistiam collaturam primam gratiam: nam sufficit, vt sit tantum probabile, cum in extremo vitæ licitum sit, & interdum teneatur adhibere media etiam probabiliter ad salutem necessaria. Nec refert secundo quòd talis infirmus possit conari ad contritionem eliciendam; quia, cum hæc difficile eliciatur, poterit ad maiorem salutis securitatem, vi medio faciliore, ac tutiori.] Ita Amicus Vide etiam Lezzana *vbi supra*, & Ioannem Vvigers *in 3. part. quæst. 82. art. 3. conclus. 3.*

RESOL. LXVI.

An in casu extremæ necessitatis si Minister idoneus non adsit, possit laicus seipsum communicare?

Et in articulo mortis & in dicto casu, an possit laicus aliis viaticum ministrare?

Et notatur, quòd si magnum Festum adsit, & Sacerdos sacrificare non possit, possit quidem in tali casu scandalo cessante, ex Sacram. Eucharistiam accipere & seipsum communicare, si alius Sacerdos non adsit, hoc etiam præsentis Diacono? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 47.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Bonacina de casu branus *de cas. tempore mortis, cap. 3. dub. 6. n. 6.* & alij penes ipsos; quia non est ita necessarium sumere Eucharistiam tempore mortis, vt laicus possit propria auctoritate sibi illam ministrare.

2. At ego contrariam sententiam teneo cum patre Filiucio *tom. 1. tract. 4. cap. 9. n. 285.* Suarez *in 3. part. in 1. tract. tom. 3. disp. 72. sect. 3.* Coninch. *de Sacram. quæst. 82. art. 3. num. 23.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 7. num. 4.* vbi sic ait. Si aliquis seu clericus, seu laicus in mortis art. constitutus, ministrum idoneum non habeat, à quo Eucharistiam sumere nihil obstat videtur, quo minus se ipsum communicare possit, (scandalo cessante) exemplo Reginæ Scotiæ,

